

DJEČJA PERCEPCIJA IGRE NA OTVORENOM U USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA: MOZAIK-PRISTUP

Lana RIBARIĆ

Dječji vrtić Malešnica, Zagreb
lanaribaric1@gmail.com

UDK: 373.2:793

Sažetak

Ovo istraživanje imalo je dva cilja. Prvi je cilj bio utvrditi može li se dvorište objekta predškolske ustanove promatrati na temelju teorije o „posebnim mjestima“ za igru autorice Greene (2013). Drugi cilj bio je utvrditi kako će ispitanici reagirati na ponuđeni prirodni i pedagoški neoblikovani materijal te formiranje kolekcija predmeta s određenim svojstvima. Kako bi se odgovorilo na prvo istraživačko pitanje, primijenjen je mozaik-pristup: participativna metoda putem koje djeca mogu izraziti svoje viđenje prostora dječjeg vrtića i njegova korištenja. Kako bi se dobio odgovor na drugo istraživačko pitanje, primijenjena je metoda promatranja. Iz rezultata dobivenih na prigodnom uzorku jedne odgojne skupine vidljivo je da djeci različita mjesta na dvorištu imaju različite uloge: ljuljačke služe za ljuljanje, okno je prozora u kućici tobogana krevetić, klupice služe za sjedenje, tobogan je mjesto za spuštanje i skrivanje, a pješčanici, zemlja i trava mjesta za igru i kopanje. Drveće je u životu djece te odgojne skupine imalo veliku važnost kao mjesto za istraživanje i igru s kukcima (bubama), skakanje i skrivanje. Ponuđena kolekcija predmeta obogatila je dječju igru na dvorištu dječjeg vrtića. Istraživanje može poslužiti kao primjer odgojiteljima koji prvi put u odgojnoj skupini provode mozaik-pristup jer žele doznati više o dječjoj percepciji vanjskog i unutarnjeg prostora vrtića ili onim odgojiteljima koji dječju igru žele obogatiti kolekcijama predmeta.

KLJUČNE RIJEČI: „posebna mjesta“ za igru, igra kolekcijama predmeta, arhitektura

Uvod

Bivanje na otvorenome, bez obzira na to je li riječ o provođenju vremena u prirodi ili okolišu koji je izradio čovjek, od posebne je važnosti za djecu rane i predškolske dobi. Boravak vani djeci je nužan ne samo zato što im je potreban svjež zrak, Sunčeva svjetlost i toplina nego i zbog toga da nauče prihvaćati vanjski prostor koji je dio života, baš poput vode. Na otvorenome mogu biti tjelesno aktivniji, a time i zdraviji te istodobno učiti igrajući se i krećući. Igra na otvorenome djeci je i iskustvo učenja i socijalno iskustvo (Bilton, 2010). Drempetić i Rogulj (2021) smatraju da je institucijsko organiziranje cjelodnevnog

boravka djece na otvorenome u Hrvatskoj tek u začetcima te naglašavaju važnost njegove implementacije pri kreiranju kurikula svakog vrtića.

U stranjoj se literaturi spominju istraživanja koje je provela Green (2013) o mjestima koja djeca smatraju posebnima. Beattie (2015) u svojem radu sumira navedeno istraživanje o *posebnim mjestima* u kojemu je sudjelovalo dvanaestero djece (od tri do pet godina) i koje je provedeno u obiteljskim domovima djece. Pojam *posebna mjesta* predstavlja vezu djeteta s njegovom okolinom i ključan je pojam kada govorimo o boravku djece na zraku i odgoju za okoliš. Posebna mjesta imaju različite funkcije: zadovoljavaju dječju potrebu za samostalnošću, privatnošću, igrom, skrivanjem, odmorom. Djeca su, u igri u vanjskom prostoru, više preferirala nestrukturirane prostore od formalnih, organiziranih prostora, poput dvorišta. Iako su ta djeci posebna mjesta međusobno različita, ona imaju zajedničke karakteristike povezane s pristupom i sigurnošću, pružanjem mogućnosti skloništa i proučavanja, čavrljanja, odgovarajućom pohranom predmeta, blizinom prirodnih elemenata za igru (vode, zraka, zemlje, vatre), to su prostori gdje se može vidjeti rast biljaka, prostori za aktivnosti i razmišljanje, kreativnost i druženje.

Green (2013) dijeli mjesta za igru u obiteljskim domovima djece u tri kategorije: mjesta za funkcionalnu igru, za simboličku igru i mjesta za konstruktivnu igru. Mjestom za funkcionalnu igru djeca su se koristila za skakanje na trampolinu ili vožnju biciklima. Konstruktivna igra služila je djeci, uključenoj u studiju, kao način stvaranja posebnog mjesta, a ujedno i mjesta za druženje te skrivanje. Na posebnim su se mjestima često preklapale simbolička i konstruktivna igra. Mjesta za skrivanje djeci su služila za skrivanje od roditelja, braće, sestara, prijatelja, rodbine. Mjesta za odmor uključivala su uglavnom spavaće sobe djece, a služila su za čitanje, maženje s članovima obitelji, spavanje. Kad je riječ o mjestima za istraživanje, djeca su preferirala široka i otvorena prirodna mjesta. Posebna mjesta djeci omogućuju razvijanje osjećaja autonomije i kontrole zaposjedanjem i konstruiranjem vlastitih mjesta, stvaranjem vlastitih pravila, potiču kreativnost i maštu i razvijanje kompetencije korištenja okoliša. Uloga je onih koji se brinu za djecu stvoriti sigurne veze između djece i vanjskog i unutarnjeg prostora te održavati ravnotežu između nestrukturirane i strukturirane okoline dizajnirane sa stupnjem otvorenosti, slobodno povezanim dijelovima, bogatim i različitim elementima, nišama.

Katavić (2016) sumira da djeca radije borave u prirodnom okružju ili dvorištima s uvedenim prirodnim materijalima. Prednosti su igre u takvim prostorima, za razliku od tradicionalnih dvorišnih prostora, to što nude raznovrsnije poticaje za kretanje i spoznaju, kvalitetniju i dugotrajniju igru, raznovrsniju socijalizaciju i komunikaciju među djecom te veću usmjerenost pažnje i dulje održavanje koncentracije u igri. Sandester, Storli i Sando (2020), prema studiji Zamani (2016), argumentiranoj intervjuima i fotografijama, navode da četverogodišnjaci i petogodišnjaci preferiraju mjesta na kojima se mogu igrati funkcionalnih igara, skrivača, simboličkih igara, istraživati okoliš s prirodnim materijali-

ma (pijeskom, lišćem, kamenjem, zemljom, cvijećem) te, među ostalim, i proizvedenim elementima poput guma, užadi i igračkaka.

Flannigan i Dietze (2017) proučavale su dječju igru prirodno neoblikovanim materijalima na otvorenome djece u dobi od četiri i pet godina. Autorice igru na otvorenome smatraju jednom od najvažnijih aktivnosti ranog djetinjstva. Nakon što je u posljednjem desetljeću primijećeno smanjenje vremena koje djeca provedu u igri u vanjskim prostorima, u mnogim se europskim državama, od Ujedinjenog Kraljevstva do Švedske i Norveške, promovira i prakticira pristup koji omogućuje djeci da dulja razdoblja provedu u igri u vanjskom prostoru. Jedna od strategija poticanja igre na otvorenom prostoru jest igra različitim pedagoški neoblikovanim i prirodnim materijalima. Riječ je o materijalima kojima dijete može manipulirati, na primjer kamen, drvene žlice, komadići tkanine. Ti se predmeti mogu nuditi nasumce ili u kolekcijama povezanim s nekom temom, primjerice kuhinjom, mekim materijalima i svime što se može pronaći vani. Prirodno neoblikovani materijali izazivaju u djece čuđenje jer se iskustva igre njima neprestano mijenjaju zbog njihove promjenjivosti.

Prema autorici Undiyaundeye (2014), okoliš koji je dobro isplaniran i promišljen ima pozitivne učinke na razvoj djece, potiče stvaranje pozitivne slike o sebi djece jasličke i vrtičke dobi. Planiranje zadovoljavajućeg okoliša ostvaruje se kontinuiranim djelovanjem i unošenjem malih preinaka. Planiranje i organiziranje okoline primjerene za igru ključna je i izazovna uloga odgojitelja i drugih zaposlenika u predškolskoj ustanovi. Pri oblikovanju okoliša za djecu u dobi od jedne do četiri godine treba voditi računa o njihovoj dobi, odnosno dodavati materijale koji će im omogućiti razvoj različitih vještina te slušanje glazbe (plesanje, skakanje). U vanjskom prostoru preporučuje se oblikovati vrt da bi djeca mogla učiti o tlu, biljkama i kukcima. Flannigan i Dietze (2017) zaključuju da su odgojitelji koji u svojem radu djeci nude prirodno neoblikovane materijale fleksibilniji, potiču djecu na slobodnu igru i razvoj samoregulacije. Iz navedene literature, povezane s poticanjem dječje igre na otvorenome, vidljiva su dva fokusa navedenih istraživanja: prvi je dječje davanje različitih funkcija mjestima za igru u unutaršnjem i vanjskom prostoru, a drugi je poticanje dječje igre na otvorenome nuđenjem prirodnih i prirodno neoblikovanih materijala.

Procjena dječje percepcije prostora

U ovom istraživanju korišten je mozaik-pristup i metoda promatranja. Za Clark i Moss (2011) mozaik-pristup participativan je pristup za istraživanje iskustava djece jer se sastoji od alata i metoda osmišljenih da djeci rane i predškolske dobi omoguće istraživanje iskustva boravka u ustanovi ranog i predškolskog odgoja putem razgovora, šetnje,

stvaranja te ponovnog pregledavanja prikupljenog materijala. Riječ je o informalnim oblicima komunikacije koji su bliskiji načinima kojima djeca komuniciraju s obiteljima i prijateljima. Clark (2019) navodi da primjenjujući mozaik-pristup, istraživač i odgojitelj rade ključnu stvar, a to je korak unatrag prije nego što počnu tumačiti ideje, postupke i predmete koje su stvorila djeca rane i predškolske dobi. Tim postupkom „usporavaju proces davanja značenja“. Mozaik-pristup, kao metoda koju su stvorili Alison Clark i Peter Moss, olakšava slušanje i omogućuje da se percepcija, stavovi, osjećaji i želje djece uzmu u obzir u procesu stvaranja učinkovite okoline za učenje (Rouvali, Riga, 2018). Payne i Watchow (2008) termin *spora pedagogija* definiraju kao opreku brzim, virtualnim, globaliziranim pedagogijama koje je lako preuzeti, uspoređujući *brze pedagogije* s restoranima brze hrane. Mozaik-pristup sastoji se od triju faza: u prvoj fazi odrasli i djeca prikupljaju informacije, u drugoj u dijalogu spajaju informacije, dok u trećoj odlučuju o nastavku i promjenama (Brandao, Theodotou, 2020).

Promatranje

Sumirajući metodologiju mozaik-pristupa, Tan (2019) navodi da tijekom promatranja djece koja su u predverbalnoj fazi, istraživač „sluša“ jezik tijela, pokrete, interakciju s aktivnošću, drugom djecom i odraslima te stvara dojam o okruženju za učenje. Za potrebe ovog istraživanja dječja igra te korišteni vanjski prostor ustanove fotografirani su i snimani.

Vođenje intervjua i crtanje

Rouvali i Riga (2018), prema istraživanju Fanea (2016, 2014), zaključuju da se u istraživanjima u kojima sudjeluju djeca često primjenjuju vizualne metode (crtanje, fotografiranje, igra lutkama, modeliranje glinom i crtanje) jer djecu u proces istraživanja uključuju na prirodan i motivirajući način. Clark i Moss (2011) navode da se prva faza istraživanja sastoji najprije od promatranja, a zatim vođenja intervjua s djecom. Djeci je ponuđen papir i flomasteri kako bi se, ako žele, mogla izraziti crtežom.

Djeci su u intervjuu postavljena sljedeća pitanja: *Koje ti je najdraže mjesto za igru?, Kako se tamo igraš? i Ima li koje mjesto gdje se ne voliš igrati?.*

Fotografiranje, obilasci i mapiranje

Nakon provedbe intervjua i crtanja, prema metodologiji Clark i Moss (2011), djeca su poticana da fotoaparatom bilježe ono što im je posebno važno. U prikupljanju informacija djeci je omogućeno da osmisle tijek obilaska dvorišta i način njegova

dokumentiranja. Nakon obilaska djeca su u fazi mapiranja od snimljenih fotografija odabrala one koje žele pokazati na svojim kartama dvorišta. One uključuju i fotografije same djece i njihovih prijatelja te dječje likovne radove.

Intervjui s roditeljima i odgojiteljem iz tima

U sklopu istraživanja provedeni su i intervjui s roditeljima o njihovoj percepciji boravka djeteta u vrtiću te intervju s drugom odgojiteljicom iz odgojiteljskog tima.

Djeci su u drugom dijelu istraživanja ponudeni i prirodni te prirodno neoblikovani materijali u kolekcijama s trima različitim temama: *meko*, *kuhinja* i *prirodnine*. Igra djece prije i nakon nuđenja kolekcija predmeta fotografirana je i snimana.

Razumijevanje dječje percepcije dvorišta kroz perspektivu „posebnih mjesta“ – primjer iz prakse

Namjera ovog istraživanja bila je odgovoriti na dva istraživačka pitanja.

Prvo istraživačko pitanje glasilu je: *Može li se dvorište dječjeg vrtića promatrati kroz perspektivu „posebnih mjesta“ autorice Green (2013)?* Posebna mjesta nalaze se u obiteljskim domovima djece i prema Green mogu se podijeliti u mjesta za (funkcionalnu, simboličku, konstruktivnu) igru te mjesta za skrivanje, odmor i istraživanje.

Drugo istraživačko pitanje bilo je: *Kako će ispitanici reagirati na nuđenje prirodnog i pedagoški neoblikovanog materijala te formiranje „kolekcija“ predmeta s određenim svojstvima?*

Istraživanje je provedeno u objektu A. T. Mimare Dječjeg vrtića *Malešnica* u Zagrebu na prigodnom uzorku od dvadeset i troje djece (dvanaest djevojčica i jedanaest dječaka) u dobi od tri i pol do pet godina upisanih u mlađu vrtićku odgojnu skupinu Dječjeg vrtića *Malešnica* u Zagrebu.

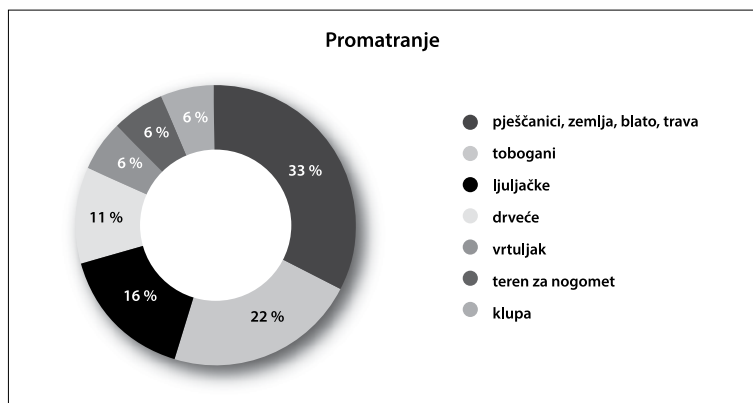
Etičke dileme

Clark i Moss (2011) citiraju jednog trogodišnjaka koji je tijekom istraživanja rekao: „Sad sam dovoljno rekao.“ Otvaranje kanala za komunikaciju s djecom znači i poštovanje dječje potrebe za privatnošću.

Ajduković i Keresteš (2020) pseudonomizaciju definiraju kao proces koji se provodi kodiranjem ili prilagođavanjem kojemu je cilj da se osobni podatci, poput djetetova imena, zamijene jedinstvenim identifikatorom koji nije povezan s njegovim identitetom. U svrhu zaštite identiteta, imena djece koja su sudjelovala u ovom istraživanju pseudonomizirana su, a fotografirana su s leđa ili zamagljenih lica.

Rezultati istraživanja i rasprava

Na Grafikonu 1 prikazana je frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju nastala u fazi promatranja njihove igre na dvorištu.

GRAFIKON 1. Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju nastala u fazi promatranja njihove igre na dvorištu

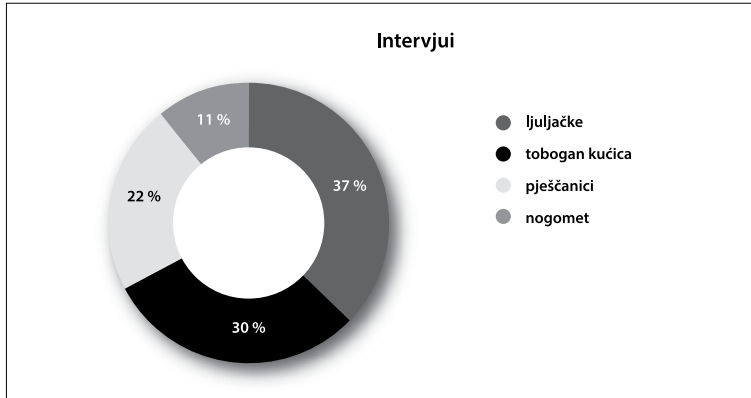
Na 33 % fotografija prikazana je igra u pješčaniku, zemlji, blatu ili na travi. Na 22 % fotografija pojavljuju se tobogani kao mjesta za spuštanje, ali i kao kućice za skrivanje. Na 16 % fotografija prikazane su ljuljačke, a na 11 % fotografije drveća koje prikazuju situacije penjanja i skrivanja. Ostatak fotografija prikazuje vrtuljke, teren za nogomet i klupice na kojima djeca sjede.

U Tablici 1 prikazana je frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju i tumačenje njihove funkcije nastala u fazi promatranja njihove igre na dvorištu.

TABLICA 1. Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju i tumačenje njihove funkcije nastala u fazi promatranja njihove igre na dvorištu

Mjesto za igru	Frekvencija ponavljanja na fotografiji	Tumačenje istraživačice
Pješčanici, zemlja, blato, trava	6	igra pijeskom, igra zemljom
Tobogani	4	spuštanje, skrivanje
Ljuljačke	3	ljuljanje
Drveće	2	skrivanje, skakanje
Vrtuljak	1	sjedenje
Teren za nogomet	1	igra nogometa
Klupa	1	sjedenje
Ukupan broj odgovora	18	

Intervjui su alat kojim započinje aktivna participacija djece u istraživanju. Dječji iskazi mogu se zapisivati, ali su u ovom slučaju i snimani kako bi se omogućilo ponovno slušanje i tumačenje izrečenog što se pokazalo vrlo korisnim.

GRAFIKON 2. *Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju nastala u fazi intervjua o njihovoj igri na dvorištu*

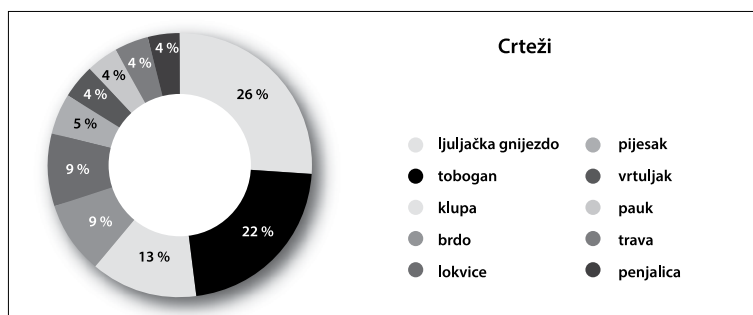
Grafikon 2 prikazuje frekvenciju ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju nastala u fazi intervjua o njihovoj igri na dvorištu. Ljuljačke se pojavljuju kao najdraže mjesto za igru djece (37 %). Ljuljačke su svoj ispitanoj djeci mjesto za funkcionalnu igru, odnosno ljuljanje.

Tobogan je najdraže mjesto za igru za 30 % djece. Tobogan je i mjesto za funkcionalnu igru – spuštanje. Pješčanici su najdraže mjesto za igru za 22 % djece. Djevojčica B. navodi: „Igram se tamo sa sekam. Gradimo dvorac.“ Pješčanici se povezuju i s kopanjem. Teren za nogomet, koji služi za igru nogometa, omiljeno je mjesto za 11 % djece. U Tablici 2 prikazana su mjesta za igru i njihova funkcija.

TABLICA 2. *Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju i funkcija mjesta za igru prema iskazima djece nastala u fazi intervjua o njihovoj igri na dvorištu*

Mjesto za igru	Frekvencija ponavljanja odgovora	Funkcija mjesta za igru
Ljuljačke	10	ljuljanje
Tobogan kućica	8	spuštanje
Pješčanici	6	igra, gradnja, kopanje
Nogomet	3	igranje nogometa
Ukupan broj odgovora	27	

Neposredno nakon intervjua djeca su crtala omiljena mjesta i svoju igru u njima, a rezultati su prikazani u Grafikonu 3.

GRAFIKON 3. Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju prema crtežima djece nastala u fazi crtanja njihove igre na dvorištu

Na Grafikonu 3 vidljivo je da je ljuljačka gnijezdo, kao mjesto za ljuljanje, najdraže mjesto za igru na crtežima 26 % djece. Troje od njih preferira *ljuljačku gdje se može samo sjesti*. Riječ je o ljuljački za jednu osobu. Tobogan kao najdraže mjesto za igru (spuštanje) crta 22 % djece. Ostali odgovori navode klupu i vrtuljak u popravku kao mjesta za sjedenje, brdo kao mjesto za penjanje, pijesak kao mjesto za kopanje, travu kao mjesto za igru te penjalicu. Mjesta za igru i njihova funkcija prikazani su u Tablici 3. Crteži pomažu djeci da se prisjete svoje igre na dvorištu s više detalja nego samo govoreći o igri na dvorištu u prije provedenom intrevjuu.

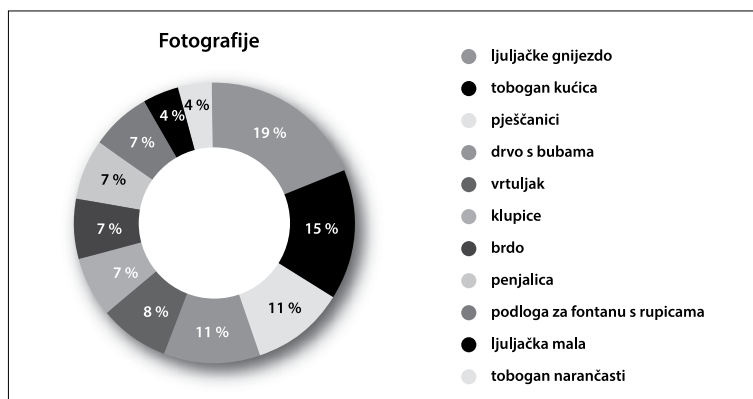
TABLICA 3. Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju i funkcija mjesta za igru prema crtežima djece nastala u fazi crtanja njihove igre na dvorištu

Mjesto za igru	Frekvencija ponavljanja odgovora	Funkcija mjesta za igru
Ljuljačka gnijezdo	6	ljuljanje
Tobogan	5	spuštanje
Brdo	2	penjanje
Klupa	3	sjedenje
Pijesak	1	kopanje
Lokvice	2	igra vodom
Vrtuljak	1	sjedenje
Pauk	1	gledanje
Trava	1	igra
Penjalica	1	penjanje
Ukupan broj odgovora	23	

Djeci se mogu ponuditi različiti fotoaparati (dječji, digitalni), a u ovom slučaju uz korištenje fotoaparata omogućeno im je i fotografiranje mobitelom većih dimenzija zaslona. Jedan je dječak za svoj obilazak radije odabrao videoformu od fotografiranja.

Svakom djetetu treba omogućiti da se koristi onim načinom bilježenja koji mu najbolje odgovara. Rezultati fotografiranja i obilazaka prikazani su u Grafikonu 4.

Grafikon 4 prikazuje ljuljačke koje su kao omiljeno mjesto za igru snimljene na 23 % fotografija. Tobogani su najdraže mjesto za igru prikazani na 19 % fotografija, a pješčanici na 11 %. Drveće je također prikazano, i to na 11 % fotografija. Ostalih 8 % fotografija prikazuje vrtuljak, a po 7 % prikazuje klupice za sjedenje, brdo i penjalicu kao mjesta za penjanje te podlogu fontane s rupicom. U Tablici 4 prikazana su mjesta za igru i njihova funkcija.

GRAFIKON 4. *Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju prema fotografijama djece nastalima u fazi fotografiranja omiljenih mjesta za igru na dvorištu*

TABLICA 4. *Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca igraju i njihova funkcija prema fotografijama djece nastalima u fazi fotografiranja omiljenih mjesta za igru na dvorištu*

Mjesto za igru	Frekvencija ponavljanja odgovora	Funkcija mjesta za igru
Ljuljačke gnijezdo	5	ljuljanje
Ljuljačka mala	1	ljuljanje
Tobogan kućica	4	spuštanje
Tobogan narančasti	1	spuštanje
Pješčanici	3	kopanje
Drvo s bubama	3	igra s bubama
Vrtuljak	2	sjedenje
Klupice	2	sjedenje
Brdo	2	penjanje
Penjalica	2	penjanje
Podloga za fontanu s rupicama	2	sipanje pijeska
Ukupan broj odgovora	25	

Mapiranje daje dodatnu interpretaciju postojećih dječjih crteža i fotografija. Djeci je omogućeno da na svoj način naprave mapu: izaberu crtanje prave karte dvorišta na tanjem kartonu, uključe crteže, snimljene fotografije ili da samo daju svoj verbalni osvrt na snimljene fotografije. U Tablici 5 prikazana je frekvencija ponavljanja i funkcija mjesta na kojima se djeca igraju dobivena dodatnom interpretacijom prikupljenih materijala u fazi mapiranja.

TABLICA 5. Frekvencija ponavljanja mjesta na kojima se djeca dobivena dodatnom interpretacijom prikupljenih materijala u fazi mapiranja

Nova mjesta za igru iz iskaza djece za vrijeme mapiranja	Broj ponavljanja	Funkcija mjesta za igru
Kućica velikog tobogana	4	skrivanje
Drvo za skrivanje	2	skrivanje
Drvo za skakanje	2	skakanje
Okruglo okno kućice na velikom toboganu	1	krevetić
Ukupan broj ponavljanja	9	

Djevojčica G., komentirajući crtež, kaže: „... a to je krevetić!“ i objašnjava da je nacrtala tobogan s kućicom koji ima nišu s okruglim prostorom za promatranje. Time toboganu daje funkciju mjesta za odmor. Tobogan je ujedno i mjesto za skrivanje: „Ja se to skrivam. Ovako čučnem i skrivam se.“

Djevojčica F. crta sebe i djevojčicu Z. i kaže: „Nacrtala sam Z. i sebe kako kopamo. Oko nas su oblaci.“ Pokazujući na drugi crtež, objašnjava: „Nacrtala sam naše brdo i travu ispod.“

Dječja interpretacija fotografija primjer je dijaloga djece s odgojiteljicom pri korištenju mozaik-pristupa kroz koji se objašnjava funkcija na fotografijama snimljenog drveća. Djeca otkrivaju da postoji *drvo za skrivanje*, *drvo s bubama* te *drvo za skakanje*. *Drvo za skrivanje* karakterizira posebno debelo deblo, *drvo s bubama* karakteriziraju njegovi stanovnici kukci, a *drvo za skakanje* drvo s granom koja je pogodna za hvatanje i skakanje. Snimljene klupice i zaustavljeni vrtuljak mjesta su za odmor. Vanjska podloga za slavine mjesto je za usipavanje pijeska i promatranje kako pijesak pada na tlo.

U intervjuima s roditeljima o omiljenim mjestima za igru njihove djece korišteni su materijali koje su snimila djeca. Intervjui proširuju razumijevanje omiljenih mjesta za igru pojedine djece u vrtićkom dvorištu, života djeteta i njegove igre na otvorenome izvan vrtića. Otac dječaka Z. rekao je: „Z. uopće ne voli crtiće, tablet i televizor, nje-mu je najvažnije da je što više vani.“ Majka djevojčice B. povezala je funkciju brda s kućicom u pričama svoje kćeri, a majka dječaka S. pričala je prema crtežu dječaka o

ljubavi svojeg sina prema kopanju. Spoznaje iz istraživanja o „posebnim mjestima“ za dječju igru prenesene su roditeljima na roditeljskom sastanku nakon provedbe istraživanja. Intervju i razmjena mišljenja s drugom odgojiteljicom u odgojiteljskom paru donosi zapažanja slična onima dobivenim iz participativnih alata korištenih s djecom, a može ta zapažanja još i produbiti.

Promatranjem ispitanika u igri kolekcijama materijala (*meko, prirodnine, kuhinja*) primijećeno je da je nuđenje kolekcija predmeta obogatilo dječju igru. To se posebno odnosi na igru u pijesku. Kolekcija *meko* sastojala se od različitih pera i tkanina, kolekcija *prirodnine* od češera, komadića naplavine i školjaka. Kolekcije su djecu potaknule na simboličku igru (kuhanje variva od češera i kolača sa školjkama i komadićima naplavine). Nakon razdoblja u kojemu je promatrana dječja igra kolekcijama primijećeno je da djeca češće stvaraju vlastite kolekcije prirodnih materijala i koriste se njima u igri u pijesku (latice magnolije, okrugli plodovi drveća, štapići, kamenje).

Zaključak

Na temelju prikupljenih podataka na prigodnom uzorku jedne odgojne skupine može se zaključiti da djeca iz te odgojne skupine mjesta za igru u dvorištu dječjeg vrtića vide kroz perspektivu djeci „posebnih mjesta“ autorice Green (2013). Različita mjesta na vrtićkom dvorištu imaju različite funkcije: od ljuljanja ili kopanja do skrivanja i odmora (krevetić).

Ovo istraživanje može biti primjer za provedbu drugih istraživanja koja se koriste mozaik-pristupom u okviru odgojnih skupina, čiji je cilj pomoći odgojiteljima bolje razumjeti dječju percepciju i korištenje unutarnjeg i vanjskog prostora dječjeg vrtića. Daljnja istraživanja mogu se provesti na većem i reprezentativnijem uzorku djece iz različitih vrtićkih skupina u jednom objektu jednoga dječjeg vrtića ili više objekata različitih dječjih vrtića u više hrvatskih gradova kako bi se došlo do zaključaka koji vrijede za širu populaciju. Razumijevanje načina na koji djeca percipiraju i koriste se prostorima dvorišta ustanova ranog i predškolskog odgoja važno je ne samo odgojiteljima koji planiraju aktivnosti djece za vrijeme boravka na otvorenome nego i kao smjernica za oblikovanje prostora dvorišta dječjih vrtića pri njihovu arhitektonskom planiranju i osmišljavanju.

Promatranjem je utvrđeno da je nuđenje kolekcija djeci obogatilo igru i potaknulo ih da sami formiraju različite kolekcije od prirodnina (plodova, graničica) na vrtićkom dvorištu. Obogaćivanje dječje igre nuđenjem kolekcija predmeta vrijedna je tema koju bi trebalo istraživati u budućnosti: diverzificirati broj i vrstu ponuđenih kolekcija, a uzorak učiniti većim i reprezentativnijim.

LITERATURA

- BEATTIE, E. A. (2015). A Young Child's Perspectives on Outdoor Play: A Case Study from Vancouver, British Columbia. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 3(1), 38–53.
- BILTON, H. (2010). *Outdoor Learning in the Early Years: Management and Innovation*. London&New York: Routledge.
- BRANDAO, N., THEODOTOU, E. (2020). The Reggio Emilia and the Mosaic approach: Opponents or allies in multimodal teaching and learning? A discussion of their in multimodal teaching and learning?. *Journal of Global Education and Research*, 4(1), 1–13.
- CLARK, A. (2019). 'Quilting' with the Mosaic approach: smooth and striated spaces in early childhood research. *Journal of Early Childhood Education Research Volume 8*, 236–251.
- CLARK, A., MOSS, P. (2011). *Listening to Young Children The Mosaic approach*. Philadelphia: NCB.
- ČORKALO-BIRUŠKI D., ČORIĆ-ŠPOLJAR, R., OGRESTA, J., ŽIŽAK, A. (2020). Smjernice za provedbu kvalitativnih istraživanja s djecom. U: M. Ajduković i G. Keresteš (ur.), *Etički kodeks istraživanja s djecom*. (30–39).
- DREMPETIĆ, V. i ROGULJ, E. (2021). Simbolička igra na otvorenom u procesu djetetova učenja. U: A. Višnjić Jevtić (ur.), *Promjene u RPOO-u – RPOO kao promjena: odgoj i obrazovanje kao odgovor na novo normalno*. (110–121). Čakovec: OMEP Hrvatska.
- FLANNIGAN, C., DIETZE, B. (2017). Children, Outdoor Play, and Loose Parts. *Journal of Childhood Studies*, 42 (4), 53–60.
- GREEN, C. (2013). A Sense of Autonomy in Young Children's Special Places. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 1(1), 8–31.
- HUSER, C. (2010). Children's Voices on Play in a Mosaic Approach Study: Children as Conscious Participants in a Case Study. *Boğaziçi University Journal of Education Vol. 26 (1)*, 35–48.
- KATAVIĆ, P. (2019). Organizacija i planiranje odgojitelja za boravak na otvorenom: akcijsko istraživanje. *Školski vjesnik* 68, 2, 551–572.
- MAJSTOROVIĆ, I., BARAC, V., IVANKOVIĆ, I., MUSA, A., LISIČAR, H., TEŽULAT, D., PERIN TOMIČIĆ, I., TURALIJA, M. (2020). U: M. Ajduković i G. Keresteš (ur.). *Etički kodeks istraživanja s djecom (drugo revidirano izdanje)*. (23–29). Vijeće za djecu Republike Hrvatske.
- PAYNE, P. G., WATTCHOW, B. (2008). Slow pedagogy and placing education in post-traditional outdoor education. *Journal of Outdoor and Environmental Educa-*

- tion, 12, 25–38.
- ROUVALI, A., RIGA, V. (2018). Redefining the importance of children's voices in personal social emotional development curriculum using the Mosaic Approach. *Education*, 3–13, 47(8), 1–16.
- SANDESTER, E. B. H., STORLI, R., SANDO, J. O. (2020). Children's involvement in free play and the use of play materials in the outdoor early childhood education and care environment. *Children, Youth and Environments*, 30(1), 66–82.
- TAN, P. (2019). Listening to Young Children: A Mosaic approach. *Simon Fraser University Educational Review*, 12(2), 65–78.
- UNDIYAUNDEYE, F. (2014). Outdoor Play Environment in Early Childhood for Children. *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 1 (2), 14–17.

CHILDREN'S PERCEPTION OF OUTDOOR PLAY IN EARLY CHILDHOOD INSTITUTIONS: THE MOSAIC APPROACH

Abstract

This paper had two main goals. The first was to determine if the preschool grounds of an early preschool institution can be viewed through Green's (2013) theory of "special places" for children to play. The second goal was to determine how the participants would react to natural materials, loose parts, and collections of objects with a specific property. To answer the first research question, the *Mosaic approach* was employed as a participatory method that enables children to express how they view and use the interior and exterior of the preschool they attend. The method of observation was used to answer the second research question. Results based on the research on a convenient sample of children from one preschool class show that different spaces in the preschool grounds have different roles: the swings are used for swinging, the window of the small house that is a part of the slide is a bed, the benches are used for sitting, the slide is used for riding down the chute and hiding, sandboxes, the earth, and the grass are places to play, and dig. Trees hold a special place in the children's play, serving as sites for exploring insects, climbing, jumping, and hiding. The collections of loose parts prepared for the children by the researcher enriched children's play. This paper can be used as an example for preschool teachers who want to know more about how children from their class perceive the indoor and outdoor environment of the preschool. It can also be used by those teachers who wish to enrich children's play by using a collection of loose parts.

KEYWORDS: *special places for play, loose parts in play, architecture*